

СТРІЙ

№1, 2019

дослідження з історії одягу



Стрій – науково-популярний журнал, присвячений дослідженням з історії одягу. Журнал розміщує наукові та науково-популярні матеріали з історії одягу та уніформології, текстилю й аксесуарів цивільного та військового костюму, фалеристики та вексилології. Чільне місце у журналі посідають статті, присвячені проблемам практичної реконструкції як окремих предметів та технологій, так і цілісних комплексів одягу та спорядження.

Журнал виходить один раз на рік та розповсюджується в електронному вигляді безкоштовно.



Вступне слово редколегії.....3

Уніформологія

Артем Папакін

До питання про однострій Збірної (Перехідної) станиці Українських січових стрільців у Відні, 1914–1919 рр.....5

Артем Папакін

Наказ про уніформу Армії УНР Ч. 28 від 8 січня 1919 р.15



Спорядження

Володимир Прокопенко

Горизонтальні застібки-гачки в Східній Європі XVI—XVII ст. (частина I)19

Сергій Шаменков

Ладівниці українського козацтва та війська Речі Посполитої XVII ст.....43

Практична реконструкція

Сергій Шаменков

Реконструкція балтеуса – поясу римського легіонера.....57

Сергій Шаменков

Досвід реконструкції римських щитів кінця I – початку II ст. н.е.67

ISSN 2706-7203 (друкована версія), ISSN 2706-7211 (електронна версія)

Редакційна колегія

Прокопенко В.М., к.х.н (Київ)
Адаменко Д.В. (Київ)
Папакін А.Г., к.і.н. (Київ)
Сичевський С.В. (Київ)
Тоїчкін, к.і.н. Д.В (Київ)
Шаменков С.І (Одеса)
Щибря В.В., к.і.н. (Київ)

Над випуском працювали

Головний редактор – Прокопенко В.М.
Редактор – Папакін А.Г.
Технічний редактор та дизайн – Безобчук О.В.
Перекладач – Лісниченко О.І.

Зареєстровано Міністерством юстиції України

Свідоцтво про державну реєстрацію:
КВ № 23861-13701 Р від 19.04.2019

Адреса: Україна, 03058, а/с 9,
Прокопенко Володимир Михайлович
Сайт: <http://striy.org.ua/>
E-mail: email@striy.org.ua

Фотографія на обкладинці: Сергій Шаменков в комплекті вексиллярія когорти, що розташовувалась в Тірі на початку 2 ст. н.е.
Фотограф: © Віталій Буряк.

Журнал опубліковано за посиланням:
http://striy.org.ua/index.php/striy/issue/view/striy_1_2019



Striy. Historic Clothing Studies

Striy is a popular science magazine on the research of the history of clothing. The magazine publishes scientific and popular materials on the history of clothing and uniforms, studies on textiles and accessories for civil and military suits, phaleristics and vexillology. A major place in the magazine will be allocated for articles on the issues of practical reconstruction of individual items and technologies, as well as comprehensive sets of clothing and equipment.

The magazine is published once a year and distributed electronically free of charge.

Foreword by Editorial Board..... 4

Uniformology

Artem Papakin

On the Question of the Uniforms of Zbirna (Perekhidna) Stanytsia of the Ukrainian Sich Riflemen in Vienna in 1914–1919..... 5

Artem Papakin

Order on the uniform of the Ukrainian People's Republic (UNR) Army, Issue 28 of 8 January, 1919 15

Equipment

Volodymyr Prokopenko

Horizontal Belt Buckle Hooks in Eastern Europe 16—17th Centuries (part I)..... 19

Serhii Shamenkov

Cartridge belts of Ukrainian Cossacks and the Army of Polish-Lithuanian Commonwealth in 17th Century 43

Practical Reconstruction

Serhii Shamenkov

Reconstruction of the balteus, a Roman legion belt 57

Serhii Shamenkov

The Experience of the Reconstruction of the Roman Shields of the late 1st – early 2nd Centuries AD 67



ISSN 2706-7203 (print version), **ISSN 2706-7211** (online version)

Editorial Board

Prokopenko V.M., PhD (Kyiv)
Adamenko D.V. (Kyiv)
Papakin A.H., PhD (Kyiv)
Sychevs'kyj S.V. (Kyiv)
Toichkin D.V., PhD (Kyiv)
Shamenkov S.I. (Odesa)
Shchybria V.V., PhD (Kyiv)

Editorial Board of the Volume

Chief Editor – Prokopenko V.M.
Editor – Papakin A.H.
Technical Editor and Design – Bezobchuk O.V.
Translator – Lisnychenko O.I.

Registered Ministry of Justice of Ukraine

Certificate of registration:
KB № 23861-13701 P from 19.04.2019

Address: Ukraine, 03058, PO Box 9
Prokopenko Volodymyr
Site: <http://striy.org.ua/>
E-mail: email@striy.org.ua

Photo on the cover: Serhii Shamenkov in the form of the cohort vexillarius located in Thira in the early 2nd century AD
Photographer: © Vitalii Buriak.

The magazine is published by the link:
http://striy.org.ua/index.php/striy/issue/view/striy_1_2019

Артем Папакін

Наказ про уніформу Армії УНР Ч. 28 від 8 січня 1919 р.

УДК: 94(477): 35.081.65 “1919”

Ключові слова: *однострій, Армія УНР, жупан, шаровари, кольори родів зброї, петлиці.*

Публікується наказ Головної управи Армії Української Народної Республіки, що був першою спробою введення одноманітних одностроїв після приходу до влади Директорії УНР. Наказ містить детальний опис похідної і парадної уніформи старшин, урядовців і козаків Армії УНР, запроваджував кольори родів зброї та систему розрізнення рангів. Незважаючи на те, що малюнків до наказу не збереглося, він є важливим для розуміння логіки подальших рішень щодо одностроїв Армії УНР 1919–1921 рр. Наказ публікується за зразком, що зберігається у Центральному військовому архіві у Варшаві.

Artem Papakin

Order on the uniform of the Ukrainian People's Republic (UNR) Army, Issue 28 of 8 January, 1919

UDC: 94(477): 35.081.65 “1919”

Keywords: *uniform, UNR Army, zhupan, sharovary trousers, colors of arms, collar insignia.*

Publication of the Order of the Headquarters of the Army of the Ukrainian People's Republic, which was the first attempt to introduce uniforms after the UNR Directorate came to power. The Order contains a detailed description of the marching and ceremonial uniforms of the UNR Army commanders, officials and cossacks, introducing the colors of arms and the system of distinguishing ranks. Although the drawings attached to the Order have not been preserved, it is important for understanding the logic of further decisions regarding the uniforms of the UNR Army in 1919–1921. The Order is published based on the copy kept in the Central Military Archive in Warsaw.

Папакін Артем Георгійович

Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

Papakin Artem

PhD, Associate Professor of the Chair of History of Central and Eastern Europe, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

e-mail: papakin@striy.org.ua

Цією статтею ми розпочинаємо цикл публікацій архівних документів, що стосуються історії уніформи Армії Української Народної Республіки.

Публікується наказ Головної управи Армії УНР, що був першою спробою введення одноманітних одностроїв після приходу до влади Директорії УНР. Наказ містить детальний опис похідної і парадної уніформи старшин, урядовців і козаків Армії УНР, запроваджує кольори

родів зброї та систему розрізнення рангів. Незважаючи на те, що малюнків до наказу не збереглося¹, він є важливим для розуміння логіки подальших рішень щодо одностроїв Армії УНР 1919–1921 рр. Наказ публікується за зразком, що зберігається у Центральному військовому архіві у Варшаві (у фонді «Союзна українська армія» – «Sprzymierzona Armia Ukraińska»)².

Правопис збережено.

Іменем Директорії

Затверджую

Головний Отаман Військ У.Н.Р. Петлюра

8 січня 1919 року

НАКАЗ

Головної Управи Війська Української Народної Республіки

Ч. 28.

8 січня 1919 року

(По Головному Інтендантському Управлінню).

Про уніформу для старшин, урядовців і козаків Армії Української Народної Республіки з їх штабами, управліннями та інституціями.

Звичайна похідна уніформа:

1. Шапка сірого барашку, з шликом, обшитим брузументом та кокардою.
2. Жупан сивого сукна (зразок Сірої дівізії)³; на стоячому комірі відзнаки рангів по посадам, кольорові петлиці по роду зброї, довжиною 2 вершки і вишиною відносно коміру, стрічки вширки 4–5 м/м: отаманські з двох сплєтених старшинських шириною біля 10 м/м.

Шаровари з того-ж сукна, що і жупан, але покрою “брідж”.

На комірі, рукавах жупана та по бокам шаровар вшивається кант по роду зброї. Чоботи з довгими холявами чорні.

Парадна уніформа:

1. Шапка чорного барашку, з сукняною вставкою по кольору зброї, обшитою брузументом срібним, з білим султаном, з кокардою⁴ під ним – для усіх однакова.
2. Синій жупан історичний, обшитий срібним брузументом на комірі, полах, низу та на рукавах вугловаті клапани, які повинні бути кольорові по роду зброї, пояс з матерії кольору по роду зброї. Шаровари козацькі широкі і у всіх червоні. Чоботи чорні, холяви до колін.

¹ На фотографії командирського складу Запорозької Січі отамана Юхима Божка (Рис. 1), яка була зроблена у квітні 1919 р., присутній старшина, який має на комірі шинелі петлиці, ймовірно, запроваджені цим наказом. Фото за: Ярослав Тинченко, *Армія України 1917–1920 гг.* (Москва: Восточный горизонт, 2002), 55.

² Centralne Archiwum Wojskowe, Warszawa, sygn. I.380.1.29, s. 29.

³ Мається на увазі 1-а Козацько-стрілецька дивізія, більш відома як «Сірожупанна», сформована в австро-угорських таборах для військовополонених. Її уніформа включала кітель псевдоісторичного крою із «сірого» сукна (кольору фельдграу) (Рис. 2, а). Фото за: Christian Ortner and Hermann Hinterstoisser, *The Austro-Hungarian Army in the First World War, Uniforms and Equipment – from 1914 to 1918*, Vol. 2 (Vienna: Verlag Militaria, 2013), 250.

⁴ Невідомо, який саме знак на головний убір мається на увазі. На описані у наказі шапки зі шликами схожі головні убори 1-ї Української дивізії («Синьожупанної»), які мали синьо-жовті кокарди з тканини. Водночас, 26 січня 1919 р. Військове міністерство УНР запровадило металевий знак на головний убір з зображенням тризуба: Тинченко, *Армія України*, 55. Така кокарда, зокрема, збереглася у слідчій справі в Галузевому державному архіві Служби безпеки України (Рис. 2, б).

№1 (2019)



Рис. 1. Запорозька Січ отамана Юхима Божка. Квітень 1919 р. Старшина (полковник?), що стоїть другий ліворуч, має на комірці шинелі петлиці, що, ймовірно, ілюструють наказ Ч. 28 від 8 січня 1919 р.: на петлицях є подвійні стрічки, розміщені діагонально.



а



б

Рис. 2. (а) – Кітель сірожупаників, за Christian Ortner; (б) – кокарда УНР з архіву Служби безпеки України (© Андрій Когут).

Відміни кольорів по роду зброї слідуючі:

Піхота	малиновий.
Артилерія	червоний.
Кінниця	жовтий.
Інженерні і технічні частини	чорний.
Штаби і всі головні управління	краповий.
Санітарні інституції	циномоновий.
Ветеринарні інституції	фіолетовий.
Повітровий флот	чорний.
Генеральний Штаб	білий.
Корпус військових топографів	синій.

Ранги по посадам відзначаються на петлицях коміра стрічками і зірками згідно дода-
вальної таблиці з малюнками⁵:

Ранги по посадам:

Для старшин	для урядовців
Хорунжий	адміністративний хорунжий
Сотник	адміністративний сотник
Курінний	адміністративний курінний
Військовий Старшина	адміністративний Військ. старшина
Полковник	адміністративний полковник
Бригадний Отаман	адміністративний Отаман
Дивізійний Отаман	адміністративний Отаман управління
Корпусний Отаман	
і Наказний Отаман	адміністр. Отаман Головного Управ.

Для козаків:

Ройовий

Чотовий

Бунчужний

Армії наказую одягнутись одночасно, як козаки так і старшинам і урядовцям.

Підписали: В.о. Військового Міністра, **Отаман Осецький**
Головний Інтендант, **Отаман Даньків**

З оригіналом згідно: Начальник Канцелярії Військового Міністерства, **Отаман Галкин**.

Бібліографія

- Centralne Archiwum Wojskowe. Warszawa. Ssygn. I.380.1.29.
Ortner, Christian, and Hermann Hinterstoisser. The Austro-Hungarian Army in the First World War, Uniforms and Equipment – from 1914 to 1918. Vol. 2. Vienna: Verlag Militaria, 2013.
Тинченко, Ярослав. *Армія України 1917–1920 гг.* Москва: Восточный горизонт, 2002.

References

- Centralne Archiwum Wojskowe. Warszawa. Ssygn. I.380.1.29.
Ortner, Christian, and Hermann Hinterstoisser. The Austro-Hungarian Army in the First World War, Uniforms and Equipment – from 1914 to 1918. Vol. 2. Vienna: Verlag Militaria, 2013.
Tinchenco, Yaroslav. *Armii Ukrainy 1917–1920 gg [Army of Ukraine 1917–1920]*. Moscow: Vostochnyi gorizont, 2002 [in Russian].

⁵ Додаток не знайдено